

OHUTUSJUHEND AUTOMEHHAANIKULE Nr 15

1. SISSEJUHATUS

Käesoleva ohutusjuhendi tutvustamine (esmajuhendamine) töötajale toimub pärast töötaja tööle vormistamist ja sissejuhatava juhendamise läbiviimist tööandja määratud pädeva isiku poolt.

Töötaja täiendjuhendamine korraldatakse alljärgnevatelt juhtudel:

- uute töötavishoiu ja tööohutuse juhendite või õigusaktide kehtestamisel või kehtivate nõuete muutumisel;
- töökorralduse muutmisel või kui tema töös on olnud kolmest kuust pikem vaheaeg;
- tehnoloogia või töövahendite vahetamisel või uuendamisel;
- töötaja ümberpaigutamisel teisele tööle või tema tööülesannete olulisel muutumisel;
- kui töötaja rikkus tööohutusnõudeid, mis põhjustas või oleks võinud põhjustada tööõnnetuse;
- tööde või tegevuse puhul, mis ei kuulu töötaja töölepinguga määratud tööde või ametikohustuste hulka;
- kui struktuuriüksuse juht või töötaja ise peab seda vajalikuks;
- kui tööinspektor peab seda vajalikuks.

Täiendjuhendamise sisu ja mahu määrab tööandja.

Töötaja sissejuhatav, esma- ja täiendjuhendamine, väljaõpe ning töötaja iseseisvale tööle lubamine registreeritakse sellekohases päevikus või andmebaasis, kuhu märgitakse:

- juhendamise või väljaõppe kuupäev ja kestus;
- juhendatava ja juhendaja ees- ja perekonnanimi ning amet;
- struktuuriüksus, kuhu töötaja tööle suunati;
- täiendjuhendamise põhjus;
- töötajale tutvustatud juhendite ja õigusaktide nimetused;
- iseseisvale tööle lubamise kuupäev.

Töötaja kinnitab juhendamist, väljaõpet ning iseseisvale tööle lubamist oma allkirjaga.

Töötaja kohustused ja õigused

Töötaja on kohustatud:

- osalema ohutu töökeskkonna loomisel, järgides töötavishoiu ja tööohutuse nõudeid;
- järgima tööandja kehtestatud töö- ja puhkeaja korraldust;
- läbima tervisekontrolli vastavalt kehtestatud korrale;

- kasutama ettenähtud isikukaitsevahendeid ning hoidma neid töökorras;
- tagama vastavalt väljaõppele ja tööandja antud juhistele, et tema töö ei ohustaks tema enda ega teiste elu ja tervist ega saastaks keskkonda;
- kohe teatama tööandjale või tema esindajale ja töökeskkonnavolinikule õnnetusjuhtumist või selle tekkimise ohust, tööõnnetusest või tööülesande täitmist takistavast tervisehäirest;
- täitma tööandja, töökeskkonnaspetsialisti, töötervishoiuarsti, tööinspektori ja töökeskkonnavoliniku töötervishoiu- ja tööohutusosalase korralduse;
- kasutama töövahendeid ja ohtlikke kemikaale nõuetekohaselt;
- hoiduma omavoliliselt lahti ühendamast, muutmast või eemaldamast töövahenditele või ehitisele paigaldatud ohutusseadiseid ja kasutama neid nõuetekohaselt.

Töötajal on keelatud töötada alkoholi-, narkootilises või toksilises joores või psühhotroopse aine olulise mõju all.

Töötajal on õigus:

- nõuda tööandjalt töötervishoiu ja tööohutuse nõuetele vastavaid töötingimusi ning ühis- ja isikukaitsevahendeid;
- saada teavet töökeskkonna ohuteguritest, töökeskkonna riskianalüüsi tulemustest, tervisekahjustuste vältimiseks rakendatavatest abinõudest, tervisekontrolli tulemustest ja tööinspektori ettekirjutusest tööandjale;
- tõsise, ähvardava või vältimatu õnnetusohu korral peatada töö ning lahkuda oma töökohalt või ohtlikult alalt;
- keelduda tööst või peatada töö, mille täitmine seab ohtu tema või teiste isikute tervise või ei võimalda täita keskkonnaohutuse nõudeid, teatades sellest viivitamata tööandjale või tema esindajale ja töökeskkonnavolinikule;
- nõuda tööandjalt arsti otsuse alusel enda üleviimist ajutiselt või alaliselt teisele tööle või oma töötingimuste ajutist kergendamist;
- nõuda enda üleviimist sobivale päevasele tööle, kui ööajal töötamine on isikule arsti otsuse alusel tervise tõttu vastunäidustatud ning tööandjal on võimalik töötajat vastavale tööle üle viia;
- saada tööst põhjustatud tervisekahjustuse eest hüvitist vastavalt Vabariigi Valitsuse kehtestatud korrale;
- pöörduda töökeskkonnavoliniku, töökeskkonnanõukogu liikmete, töötajate usaldusisiku ja asukohajärgse tööinspektori poole, kui tema arvates tööandja poolt rakendatavad abinõud ja antud vahendid ei taga töökeskkonna ohutust.

Töötaja tervisekontroll

Töötaja tervisekontroll viiakse läbi tööajal ja tööandja kulul.

Töötaja tervisekontroll algab esmase tervisekontrolliga tööle asumise esimese kuu jooksul ning edaspidi töötervishoiuarsti näidatud ajavahemiku järel, kuid mitte harvem kui üks kord 3 aasta jooksul.

Tervisekontrolli käigus täidab töötaja tervisekontrolli kaardil tervisedeklaratsiooni osa ja kinnitab andmete õigsust allkirjaga.

Töötervishoiuarst olles tutvunud tervisekontrolli alusdokumentidega ning töökohal töötaja töökeskkonna ja töökorraldusega, määrab vajalikud terviseuuringud, kaasates vajadusel eriarste.

Töötervishoiuarst kannab terviseuuringute tulemused tervisekontrolli kaardile, annab hinnangu töötaja tervise seisundile ning teeb otsuse töökeskkonna või töökorralduse töötajale sobivuse kohta.

Töötervishoiuarst teeb töötajale teatavaks tema terviseuuringute tulemused ja tervisekontrolli otsuse.

MILLISED OHUD ESINEVAD AUTOMEHAANIKU TÖÖS

Autoremondilukksepa põhitöökoht on garaažis, kus on põhiline kukkumis- ja libastumiskoht (platvormid, kanalid, märjad ja libedad põrandad).

Tihti juhtub õnnetusi raskete detailide tõstmisel ja kukkumisel töötaja varvastele, samuti esineb traumasid, mis on saadud mittekorras tööriistade ja abivahendite kasutamisel.

Raskete detailide tõstmine võib tekitada valusid seljas või nihetusi.

Silmatraumad, tingituna väikeste osakeste sattumisest silma.

Traumad, mida saadakse masinate ja seadmete pöörlevatelt osadelt.

Põletused saadakse kontaktist kuumade pindadega või kuuma auruga.

Lõikehaavad, teravate servadega instrumentide ja detailidega kokkupuute tagajärjel.

Mürast tingitud kuulmiskahjustused.

Vibratsioonioht lähtub käsielektrimasinate kasutamisest

2. ÜLDNÕUDED.

2.1. Tööülesannet tohib asuda täitma alles siis, kui selleks on teada ohutud töövõtted. Ohutusnõuete rikkumine võib põhjustada õnnetuse.

2.2. Töökoht peab olema küllaldaselt valgustatud.

2.3. Automehaanikuna lubatakse tööle isikuid, kes on vähemalt 18 aastat vanad ja saanud vastava ettevalmistuse. Erandkorras, kokkuleppel kooli direktoriga, võib alaealine isik teha tööd juhendaja järelevalve all järgides töölepingu seadust.

2.4. Töövahendid, seadmed, kontrollmõõteriistad, tööriistad, käsi-tööriistad, tooted, detailid jms. peavad olema paigutatud selliselt, et oleks tagatud ohutus ja käepärasus.

2.5. Tööruum (-koht) peab kahjulike ainete olemasolul olema varustatud ventilatsioonüsteemiga, mis tagab sanitaarnormidele vastava õhuvahetuse ja kahjulike ainete eemaldamise töötsoonist.

2.6. Elektriseadmete eksploatatsioon peab toimuma kooskõlas kehtivate elektriohutuseeskirjadega.

2.7. Automehaanik peab tundma ohutuid töövõtteid, käesolevat juhendit ja ettevõtte töö sisekorra eeskirju.

- 2.8.** Töökohale kõrvalisi isikuid lubada ei tohi.
- 2.9.** Kui Automehaanikul tuleb töötada tõsteseadmetega, peab tal olema vastav kvalifikatsioon ja teda tuleb juhendada vastava ohutusjuhendi järgi.
- 2.10.** Suruõhutööriistade ja elektrikäsimasinatega töötamiseks juhendatakse töötajat vastavate juhendite järgi.
- 2.11.** Tööruum peab olema varustatud esmaabi ja esmaste tulekustutusvahenditega.

3. ENNE TÖÖD

- 3.1.** Korrastada tööriietus; kinni nõõpida käised, kohendada riietus nii, et sellel ei oleks ripnevaid osi.. Töötamise ajal peab kasutama turvajalatseid.
- 3.2.** Kontrollida käsitööriistade, rakiste ja isikukaitsevahendite olemasolu ja korrasolekut. Seejuures tuleb veenduda, et:
- a) mutrivõtmed vastavad mutrite ja poldipeade mõõtmetele, on pragudeta ja ära tagumata, võtmelõuad on täiesti rööpsed ja mitte harali ning reguleeritavate võtmete liikuvatel osadel ei ole lõtku; võtmelõugade ja poldipea vahele ei tohi panna vahetükke ega pikendada võtit toru, poldi või mõne muu esemega ;
  - b) lukksepa- ja sepavasarate laubad on kergelt kumerad, vildakusteta ja pole ära taotud ning pragudeta, vasarad on kindlalt varre otsas ja kinnitatud kisaliste kiiludega ning kalestumata;
  - c) vasarate ja haamrite varred on siledad, valmistatud kõvast ja sitkest puidust (tuhkpuu, pöök, tamm jne.)
  - d) lööktööriistad (meislid, ristmeislid, tornid, kärnid, augurauad jm.) on pragudeta ja kidadeta ega ole kalestunud. Meislid peavad olema vähemalt 150 mm pikad.
- 3.3.** Tähelepanelikult tuleb üle vaadata töökoht ning seada see korda. Tuleb ära koristada kõik tööd segavad kõrvalised esemed.
- 3.4.** Töötamiseks auto all tuleb ette valmistada lavatsid või sellekohased kärud.
- 3.5.** Enne auto remontimist tuleb veenduda, et bensiinipaagis ja bensiinijuhtmetes ei ole bensiinijääke.

4. TÖÖ AJAL

- 4.1.** Õli ja vesi auto agregaatidest tuleb välja lasta selleks ettenähtud nõudesse. Juhuslikult maha aetud õli tuleb viivitamatult üle puistata saepuru või kuiva liivaga ning see koguda määratud kohta.
- 4.2.** Keevitustööde ajaks tuleb bensiinipaak katta tulekindla materjaliga.
- 4.3.** Ei tohi töötada auto all, mis asetseb kaldpinnal. Äärmise vajaduse puhul niimoodi töötada peab rakendama kõiki ohutusmeetmeid: auto pidurdama ja lülitama sisse madalaima käigu, asetama rataste alla kindlad tugiklotsid, võtma välja süütevõtme ja sulgema kabiini.
- 4.4.** Osandamiseks (esi- ja tagasildade, vedrude, rataste jne. mahavõtmine) või kokkupanekuks tuleb auto raam paigaldada sellekohastele metalltugedele ja asetada auto rataste alla kiilud. Auto raami või eritugesid ei tohi toetada tellistele, puutükkidele ega muudele juhuslikele esemetele. Tuleb kasutada ainult sellekohaseid puitklotse.
- 4.5.** Auto tõstmisel või paigaldamisel tungrauale, tuleb tungraud tingimata toetada kõvale pinnasele. Vajaduse korral kasutada tungrauda soisel või koheval pinnasel, tuleb tungraud toetada sellekohastele laudadele, millel tungraud püsib kindlas asendis.

- 4.6.** Tungrauale tõstetud auto all ei tohi töötada, kui puuduvad vastavad julgestustoad.
- 4.7.** Auto alla tohib minna või sealt ära tulla tuleb üksnes selle külje poolt, mis pole sõidutee poole. Auto all töötades tuleb olla rataste vahel piki masinat.
- 4.8.** Auto all lamades töötades tuleb kasutada mugavate pealustega lavatseid või võrkkärusid, samuti tuleb kanda kaitseprille.
- 4.9.** Töötada tohib ainult korras käsitööriistade ja rakistega. Lukksepa käsitööriist peab olema puhas ja kuiv.
- 4.10.** Kasutatud pühkematerjal tuleb kokku koguda selleks ettenähtud kastidesse, millel on kaaned.
- 4.11.** Kui eririietus ja käed on bensiiniga koos, ei tohi minna lahtise tule juurde, suitsetada ega tikku süüdata.
- 4.12.** Mitmekesi koos töötades tuleb enda tegevus kooskõlastada teistega.
- 4.13.** Raskeid (üle 15 kg massiga) autoosi tuleb tõsta, maha võtta, paigaldada ja teisaldada töökorras tõstemasinatega, millel on korras lastihaardeseadised.
- 4.14.** Ei tohi töötada või olla auto all, mis on riputatud tõstemehhanismi trossi otsa.
- 4.15.** Enne vaatluskanalile paigaldatud auto remonti tuleb:
- a) kontrollida rataste õiget asetust juhtlattide suhtes;
  - b) auto pidurdada või panna rataste alla tugiklotsid;
  - c) veenduda, et kanalisse saab vabalt sisse minna ning et redel ja kanali põrandarest on korras.
- 4.16.** Autot vaatluskanalis üle vaadates või remontides peavad olema ees kaitseprillid.
- 4.17.** Töötades käsielektridrelli, -mutrikeeli või -lihvmasinaga tuleb järgida elektrikäsitööriistadega töötamise ohutusjuhendit.
- 4.18.** Enne vedrude vahetust tuleb nad kõigepealt vabastada kere koormusest. Seejuures tuleb autoraami alla eelnevalt panna vastavad alustoad (pukid). Vedrupideme ava ja vedrukiige kokkulangevust tuleb kontrollida torniga (mitte sõrmega).
- 4.19.** Vedrude lahtivõtmisel või kokkupanekul tuleb kasutada asjakohaseid pigistusklambreid.
- 4.20.** Kui agregaatide ja detailide mahavõtmiseks on vaja füüsilist pingutust või on neid maha võtta ebamugav, tuleb kasutada ohutut tööd võimaldavaid tõmmitsaid.
- 4.21.** Töötamisel vasaraga või haamriga tuleb igati hoiduda end või juuresolijaid vigastamast.
- 4.22.** Töötamisel pneumaatilise lihv- või puurmasinaga, samuti mutrikeetliga, tuleb täpselt järgida suruõhukäsitööriistadega töötamise ohutusjuhendit.
- 4.23.** Ei tohi lubada olla teistel ega ka ise mitte olla kalluri ülestõstetud veokasti all, kui kasti alla ei ole paigutatud alustugesid, mis välistaks kasti allalaskumise. Selle otstarbeliste alustugede asemel ei tohi kasutada juhuslikke esemeid (kangid, metallitükid jt.)
- 4.24.** Töötamisel kasutatav lukksepatöölaud peab olema sile, lehtterasega üle löödud ja kidadeta.
- 4.25.** Raiumisel, temmimisel või muude taoliste tööde tegemisel tuleb kanda kaitseprille. Lähedal olevate inimeste kaitseks lendavate metallosakeste eest peab töölaual olema paigaldatud vähemalt 1 m kõrgused kaitsevõrgud või sirmid.
- 4.26.** Tolm ja puurmed tuleb töölaualt ära pühkida harjaga. Tolmu ei tohi eemaldada töölaualt suruõhuga ega pühkida puurmeid paljaste kätega.
- 4.27.** Puurpingil töötamisel tuleb järgida vastavaid ohutusnõudeid.
- 4.28.** Töötamisel terituskäiaga tuleb silmade kaitseks vigastuste eest kasutada kaitseekraani või kaitseprille. Tuleb jälgida, et toe ja abrasiivketta vahe ei oleks laiem

kui 3 mm ning tugi oleks kindlalt kinnitatud. Teritatav detail või käsitööriist tuleb suruda vastu tugialust ja sujuvalt viia vastu abrasiivketast.

4.29. Ei tohi parandada auto töötavaid osi ega olla töötava mootoriga auto all.

4.30. Töötamiseks ventilaatoriiviku läheduses tuleb ajamirihm maha võtta, vältimaks õnnetusjuhtumeid.

4.31. Avatud kapotiga mootorit tohib vajaduse korral käivitada, kui mootori vahetus läheduses ei ole inimesi.

4.32. Et vältida õhu saastumist heitgaasiga, ei tohi mootor töötada kinnises ventileerimata ruumis kauem kui 5 minutit.

4.33. Sissetöötamise ajal stendil ei tohi mootorit seada või parandada ega puudutada mootori pöörlevaid osasid.

4.34. Töökohal ei tohi hoida kergsüttivaid vedelikke ega õliga läbiimbunud pühkematerjali.

5. PÄRAST TÖÖD

5.1. Korrastada töökoht, panna käsitööriistad ja rakised riistakasti.

5.2. Kui auto jääb erialusele, tuleb kontrollida, et ta oleks sellel kindlalt paigaldatud. Autot ei tohi jätta rippuma tõstemehhanismi otsa.

5.3. Teatada tööloõigu juhile töös ilmnunud häiretest ja nende kõrvaldamiseks rakendatud meetmetest.

6. NÕUDED AVARIIOLOKORRAS

6.1. Kui on tekkinud avarii või õnnetusjuhtum, tuleb töö viivitamatult katkestada. Igast tööõnnetusest või avariist peab töötaja või pealtnägija viivitamatult teatama tööloõigu juhatajale või tööandjale.

6.2. Õnnetusjuhtumi puhul tuleb kannatanule anda esmaabi, vajaduse korral kutsuda kiirabi või toimetada kannatanu lähimasse tervishoiuasutusse.

6.3. Töötaja peab oskama anda esmaabi.

6.4. Elektri trauma puhul tuleb katkestada vool ja eemaldada kannatanu vooluringist.

Kui voolu pole võimalik kohe katkestada, tuleb kannatanu vabastada vooluringist isoleerivat eset (kuiv riie, kuiv nõör, kuiv puitese) kasutades, ennast ohtu seadmata.

6.5. Kuni juhtunu uurijate kohalejõudmiseni tuleb õnnetuskohal säilitada juhtumi toimumise olukord, kui see ei kutsu esile täiendavaid ohtusid.

6.6. Tulekahju avastanud töötaja on kohustatud:

- viivitamatult teatama häirekeskusele või lähimale tuletõrje- ja päästekomandole kus tulekahju on puhkenud, mis põleb, nimetama oma perekonnanime, telefoni numbri millelt te räägite ja andma vajadusel muud informatsiooni;
- hoiatama ohtu sattunuid, rakendama abinõusid inimeste ohutuse tagamiseks ning nende väljaviimiseks tulekahju kohalt;
- võimaluse korral asuma tuld kustutama esmaste tulekustutusvahenditega;
- kui on süttinud kuvar, siis selle kustutamiseks ei tohi kasutada vett sest see võib vooluvõrku lülitatud kuvari puhul põhjustada elektri trauma. Selleks võib kasutada pulber- või süsihappesustutit;

- 6.7.** Tulekustutus- ja päästemeeskonna saabumisel tuleb selle juhile teatada:
- tulekahju tekkekoht ja ulatus;
  - võimalik oht inimestele;
  - muud tulekahjuga kaasnedavad võivad ohud (plahvatused, mürkkemikaalid jms.).

7. ESMAABI

Iga töötaja peab enne tööle asumist olema tutvunud esmaabi andmise juhendiga.

Kõige olulisem on tegutseda rahulikult ja läbimõeldult.:

- püüda välja selgitada kannatanu seisukord
- raske tööõnnetuse puhul helistada koheselt hädaabinumbril **112**;
- olemasolevate võimaluste piires anda kannatanule abi,
- vajadusel seisata ohtlikud seadmed, välja lülitada elektrivool jne.

Juhul kui töötajal ei ole piisavalt teadmisi esmaabi andmises, siis oodata kuni saabub selleks väljaõpetatud töötaja või kiirabi.

NB! Ebaõigete esmaabi võtete kasutamine võib kannatanu seisundit veelgi raskendada.